ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 29ης Ιουνίου 1995 *

Στην υπόθεση C-391/92,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένη αρχικά από τον R. Pellicer, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, και την M. V. Melgar, εθνικό δημόσιο υπάλληλο που έχει τεθεί στη διάθεση της Νομικής Υπηρεσίας, και στη συνέχεια από τον H. Van Lier, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, και την Melgar, επικουρουμένους από τον Ν. Δοντά, δικηγόρο Αθηνών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γ. Κρεμλή, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

προσφεύγουσα,

κατά

Ελληνικής Δημοκρατίας, εκπροσωπουμένης από τον Π. Καμαρινέα, νομικό σύμβουλο του Κράτους, τον Π. Αθανασούλη, δικαστικό αντιπρόσωπο, και τη Χ. Σιταρά, δικαστικό αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία της Ελλάδος, 117, Val Sainte-Croix,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωρισθεί ότι η Ελληνική Δημοκρατία, επιβάλλοντας με το άρθρο 10 της υπ' αριθ. Α2/οικ.361 υπουργικής αποφάσεως, της 29ης Ιανουαρίου 1988, την αποκλειστική διάθεση των τροποποιημένων γαλάτων πρώτης βρεφικής ηλικίας από τα φαρμακεία, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, F. A. Schockweiler (εισηγητή), P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann και P. Jann, προέδρους τμήματος, G. F. Mancini, K. N. Κακούρη, J. C. Moitinho de Almeida, J. L. Murray, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, G. Hirsch και H. Ragnemalm, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: C. O. Lenz
γραμματέας: L. Hewlett, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις αγορεύσεις των διαδίκων κατά τη συνεδρίαση της 14ης Φεβρουαρίου 1995,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 4ης Απριλίου 1995,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 6 Νοεμβρίου 1992, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή με την οποία ζητεί να αναγνωρισθεί

ότι η Ελληνική Δημοκρατία, επιβάλλοντας με το άρθρο 10 της υπ' αριθ. Α2/οικ.361 υπουργικής αποφάσεως, της 29ης Ιανουαρίου 1988, την αποκλειστική διάθεση των τροποποιημένων γαλάτων πρώτης βρεφικής ηλικίας από τα φαρμακεία, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της ιδίας Συνθήκης.

2 Στην Ελληνική Δημοκρατία, το άρθρο 10 της αποφάσεως Α2/οικ.361 του Υπουργείου Υγείας, της 29ης Ιανουαρίου 1988, περί της εμπορίας παρασκευασμάτων για βρέφη και γαλάτων συνεχείας, προβλέπει ότι τα τροποποιημένα γάλατα πρώτης βρεφικής ηλικίας διατίθενται μόνον από τα φαρμακεία, με εξαίρεση τους Δήμους και τις Κοινότητες όπου δεν υπάρχουν φαρμακεία, οπότε τα εν λόγω προϊόντα μπορούν να διατίθενται στο εμπόριο από άλλα καταστήματα.

3 Κατόπιν καταγγελίας που κατέθεσε τον Απρίλιο του 1988 ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων Παιδικών Τροφών Ελλάδος, η Επιτροπή έκρινε ότι η προαναφερθείσα ελληνική κανονιστική ρύθμιση συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος με ποσοτικό περιορισμό των εισαγωγών, απαγορευόμενο από το άρθρο 30 της Συνθήκης και μη αναγκαίο για την προστασία της υγείας των βρεφών και την ενθάρρυνση του μητρικού θηλασμού. Κατά συνέπεια, με έγγραφο της 10ης Αυγούστου 1989, η Επιτροπή έταξε στην Ελληνική Κυβέρνηση, σύμφωνα με το άρθρο 169 της Συνθήκης, προθεσμία ενός μηνός προκειμένου να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της επί της προσαπτομένης παραβάσεως.

4 Η Ελληνική Κυβέρνηση απάντησε με έγγραφο της 5ης Μαρτίου 1990 ότι η αποκλειστική πώληση από τα φαρμακεία των γαλάτων πρώτης βρεφικής ηλικίας δεν επηρεάζει τις εισαγωγές των προϊόντων αυτών από άλλα κράτη μέλη και, επομένως, δεν συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος, κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης. Εξάλλου, θεωρεί το μέτρο αυτό δικαιολογημένο, ενόψει του άρθρου 36 της Συνθήκης ΕΟΚ, διότι είναι αναγκαίο και κατάλληλο για την προστασία της υγείας και της ζωής των βρεφών κατά τους πρώτους πέντε κρίσιμους μήνες της ζωής τους.

5 Κρίνοντας ότι η ελληνική κανονιστική ρύθμιση συνιστά σοβαρό περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός της Κοινότητας και ότι δεν δικαιολογείται από λόγους προστασίας της υγείας σύμφωνα με το άρθρο 36 της

Συνθήκης, η Επιτροπή εξέδωσε στις 28 Οκτωβρίου 1991 αιτιολογημένη γνώμη σύμφωνα με το άρθρο 169 της Συνθήκης. Με τη γνώμη αυτή θεωρεί ότι η Ελληνική Δημοκρατία, απαγορεύοντας την πώληση τροποποιημένων γαλάτων πρώτης βρεφικής ηλικίας εκτός των φαρμακείων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 30 της Συνθήκης και την κάλεσε να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα ώστε να συμμορφωθεί με την αιτιολογημένη αυτή γνώμη εντός προθεσμίας δύο μηνών.

6 Επειδή η Ελληνική Κυβέρνηση ούτε απάντησε στην εν λόγω αιτιολογημένη γνώμη ούτε τροποποίησε τη βαλλομένη από την Επιτροπή ρύθμιση, η Επιτροπή άσκησε την παρούσα προσφυγή.

7 Προς στήριξη της προσφυγής της, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι μια εθνική κανονιστική ρύθμιση, η οποία προβλέπει ότι τα προϊόντα ορισμένης κατηγορίας πωλούνται, κατ' αρχήν, μόνον από τα φαρμακεία, συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγορευόμενο από το άρθρο 30 της Συνθήκης, για τον λόγο ότι η απαγόρευση ορισμένων μορφών εμπορίας κατευθύνει τις πωλήσεις και μπορεί, επομένως, να παρακωλύσει, έστω και εμμέσως, το ενδοκοινοτικό εμπόριο των σχετικών προϊόντων. Απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι η επίδικη κανονιστική ρύθμιση δεν αποτελεί απλό περιορισμό ορισμένων όρων πωλήσεως κατά την έννοια της αποφάσεως της 24ης Νοεμβρίου 1993, C-267/91 και C-268/91, Keck και Mithouard (Συλλογή 1993, σ. I-6097), αλλά επιφέρει περιοριστικά αποτελέσματα επί των συναλλαγών καθιστώντας δυσχερέστερες και επαχθέστερες τις εισαγωγές των οικείων προϊόντων που προέρχονται από τα άλλα κράτη μέλη: πράγματι, αν τα εν λόγω προϊόντα μπορούσαν να διατίθενται στο εμπόριο από τα μεγάλα καταστήματα, η τιμή τους θα μειωνόταν, πράγμα που θα είχε ως αποτέλεσμα αύξηση της ζητήσεως και, επομένως, του όγκου των εισαγωγών.

8 Η Ελληνική Κυβέρνηση αμφισβητεί ότι η κανονιστική ρύθμισή της συνιστά μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης. Κατ' αυτήν, το βαλλόμενο από την Επιτροπή μέτρο έχει ως αποτέλεσμα μόνον τον περιορισμό της εμπορικής ελευθερίας των επιχειρηματιών και πληροί τις προϋποθέσεις που διατύπωσε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση Keck και Mithouard, ώστε να εκφεύγει της εφαρμογής του άρθρου 30. Εξάλλου, παρατηρεί ότι το επίδικο μέτρο δεν επέφερε ούτε μείωση της κατα-

ναλώσεως γάλακτος πρώτης βρεφικής ηλικίας κατά το έτος θεσπίσεώς του σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, ούτε αύξηση των τιμών των οικείων προϊόντων, ούτε δυσχέρανε τον εφοδιασμό των καταναλωτών.

9 Κατά το άρθρο 30 της Συνθήκης, οι ποσοτικοί περιορισμοί επί των εισαγωγών, καθώς και όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος, απαγορεύονται μεταξύ των κρατών μελών.

10 Κατά πάγια νομολογία, μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό συνιστά κάθε μέτρο δυνάμενο να εμποδίσει, άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το ενδοκοινοτικό εμπόριο (απόφαση της 11ης Ιουλίου 1974, 8/74, Dassonville, Συλλογή τόμος 1974, σ. 411, σκέψη 5).

11 Εθνική κανονιστική ρύθμιση, η οποία προβλέπει ότι τα τροποποιημένα γάλατα πρώτης βρεφικής ηλικίας πωλούνται μόνον από τα φαρμακεία, δεν έχει ως αντικείμενο να ρυθμίσει τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.

12 Είναι αληθές ότι μια τέτοια κανονιστική ρύθμιση είναι ικανή να περιορίσει τον όγκο των πωλήσεων και, συνεπώς, τον όγκο των πωλήσεων των τροποποιημένων γαλάτων πρώτης βρεφικής ηλικίας που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη, στο μέτρο που στερεί τους επιχειρηματίες, πλην των φαρμακοποιών, της δυνατότητας εμπορίας των εν λόγω προϊόντων. Εντούτοις, πρέπει να τεθεί το ερώτημα αν το ενδεχόμενο αυτό αρκεί για να χαρακτηρισθεί η εν λόγω κανονιστική ρύθμιση ως μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικό περιορισμό επί των εισαγωγών, κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης.

13 Πρέπει να υπομνησθεί συναφώς ότι δεν μπορεί να εμποδίσει άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά, το μεταξύ των κρατών μελών εμπόριο, κατά την έννοια της προπαρατεθείσας αποφάσεως Dassonville, η εφαρμογή επί προϊόντων προερχομένων από άλλα κράτη μέλη εθνικών διατάξεων που περιορίζουν ή απαγορεύουν ορισμένους τρόπους πωλήσεως, αρκεί αυτές να εφαρμόζονται ως

προς όλους τους οικείους επιχειρηματίες που ασκούν τη δραστηριότητά τους στο εθνικό έδαφος και να επηρεάζουν κατά τον ίδιο τρόπο, τόσο από νομική όσο και από πραγματική άποψη, την εμπορία των εγχωρίων προϊόντων και εκείνων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη. Εφόσον οι προϋποθέσεις αυτές πληρούνται, η εφαρμογή κανονιστικών ρυθμίσεων αυτού του είδους στην πώληση προϊόντων προερχομένων από άλλο κράτος μέλος και ανταποκρινομένων στους θεσπισθέντες από αυτό το κράτος μέλος κανόνες δεν μπορεί να εμποδίσει την πρόσβασή τους στην αγορά ή να την παρακωλύσει περισσότερο απ' ό,τι αυτήν των εγχωρίων προϊόντων. Επομένως, οι εν λόγω κανονιστικές ρυθμίσεις εκφεύγουν του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 30 της Συνθήκης [βλ., ιδίως, τις αποφάσεις Keck και Mithouard, σκέψεις 16 και 17 (προπαρατεθείσα), της 15ης Δεκεμβρίου 1993, C-292/92, Hünermund κ.λπ., Συλλογή 1993, σ. I-6787, σκέψη 21, και της 9ης Φεβρουαρίου 1995, C-412/93, Société d'importation Édouard Leclerc-Siplec, Συλλογή 1995, σ. I-179, σκέψη 21].

14 Όσον αφορά τη βαλλομένη εν προκειμένω από την Επιτροπή ελληνική κανονιστική ρύθμιση, διαπιστώνεται ότι οι εν λόγω προϋποθέσεις πληρούνται.

15 Πράγματι, η κανονιστική αυτή ρύθμιση, η οποία έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της εμπορικής ελευθερίας των επιχειρηματιών χωρίς να αφορά τα χαρακτηριστικά των εν λόγω προϊόντων καθαυτά, αφορά τους όρους πωλήσεως ορισμένων εμπορευμάτων, καθόσον απαγορεύει τα τροποποιημένα γάλατα πρώτης βρεφικής ηλικίας να διατίθενται στο εμπόριο εκτός φαρμακείων και καθορίζει, επομένως, κατά τρόπο γενικό τα σημεία πωλήσεως όπου αυτά μπορούν να διατίθενται.

16 Επιπλέον, η βαλλομένη από την Επιτροπή κανονιστική ρύθμιση, η οποία εφαρμόζεται, αδιακρίτως καταγωγής των εν λόγω προϊόντων, επί του συνόλου των επιχειρηματιών που ασκούν τη δραστηριότητά τους επί του εθνικού εδάφους, δεν επηρεάζει την εμπορία των προϊόντων που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη κατά τρόπο διαφορετικό απ' ό,τι των εγχωρίων προϊόντων.

17 Οι διαπιστώσεις αυτές δεν κλονίζονται από το γεγονός, το οποίο επικαλέστηκε η Επιτροπή, ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν παράγει η ίδια τροποποιημένα γάλατα πρώτης βρεφικής ηλικίας. Πράγματι, η εφαρμογή του άρθρου 30 της

Συνθήκης επί γενικού εθνικού μέτρου ελέγχου του εμπορίου, το οποίο αφορά όλα τα σχετικά προϊόντα άνευ διακρίσεως ως προς την καταγωγή τους, δεν επιτρέπεται να εξαρτάται από ένα τέτοιο καθαρά τυχαίο και, επιπλέον, μεταβλητό διαχρονικώς πραγματικό γεγονός, διότι άλλως θα κατέληγε στο παράλογο αποτέλεσμα η ίδια κανονιστική ρύθμιση να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 30 μέσα σε ορισμένα κράτη μέλη, αλλά να μην εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω διατάξεως μέσα σε άλλα κράτη μέλη.

18 Τα πράγματα θα είχαν άλλως μόνον αν προέκυπτε ότι η επίδικη ρύθμιση προστατεύει μια εγχώρια παραγωγή ανάλογη προς τα τροποποιημένα γάλατα πρώτης βρεφικής ηλικίας που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη ή ευρισκομένη σε σχέση ανταγωνισμού με γάλατα αυτού του τύπου.

19 Ωστόσο, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι αυτό συμβαίνει εν προκειμένω.

20 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η αμφισβητουμένη από την Επιτροπή ελληνική κανονιστική ρύθμιση απλώς περιορίζει τους τόπους διανομής των οικείων προϊόντων ρυθμίζοντας την εμπορία τους, χωρίς εντούτοις να εμποδίζει την είσοδο στην αγορά προϊόντων προερχομένων από άλλα κράτη μέλη ή να τα θέτει, ειδικώς, σε μειονεκτική θέση.

21 Υπό τις συνθήκες αυτές, η ελληνική κανονιστική ρύθμιση, η οποία προβλέπει ότι τα τροποποιημένα γάλατα πρώτης βρεφικής ηλικίας πωλούνται κατ' αρχήν μόνον από τα φαρμακεία, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 30 της Συνθήκης και επομένως η προσφυγή της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

22 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Επειδή η Επιτροπή ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Καταδικάζει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Rodríguez Iglesias Schockweiler Kapteyn

Gulmann Jann Mancini

Κακούρης Moitinho de Almeida Murray

Edward Puissochet Hirsch Ragnemalm

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 29 Ιουνίου 1995.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias